

आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ को नीति तथा कार्यक्रम

- १.१ वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट निर्माणका क्रममा सहभागितामूलक योजना तर्जुमा पद्धतिलाई पूर्णरूपमा पालना गरि तदनुरूप योजना छनोट तथा बजेट विनियोजन गरिने छ ।
- १.२ चामुण्डा विन्द्रासैनी नगरपालिकाका सम्पूर्ण कार्यक्रमहरूलाई पारदर्शि गराउन निम्न प्रकृया अवलम्बन गरिने छ :-
  - नगरपालिकाबाट स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम,बजेट, र प्रगति विवरण प्रकाशनको व्यवस्था मिलाइने छ ।
  - न्यूनतम शर्त तथा कार्यसम्पादन मापनको (MCPM) नतिजा नगरपालिकाको योजना किताव र स्थानीय सञ्चार माध्यायमहरूमा प्रकाशन तथा प्रशारण गरिने व्यवस्था मिलाइने छ ।
  - नगरपालिका तथा नगरपालिकाका विभिन्न वडाहरूबाट संचालित योजनाहरूको सम्बन्धमा सबैलाई जानकारी गराउने उद्देश्यले स्थानीयस्तरमा समेत सार्वजनिक सुनुवाइ गरि योजना कार्यान्वयन स्थलमा योजनाको विवरण होडिङ बोर्ड राख्ने व्यवस्था अनिवार्य गरिने छ ।
- १.३ नगरपालिका तथा सम्बद्ध वडास्तरका कार्यालयबाट हुने सबैप्रकारका कार्यहरूलाई सेवामुखी जनउत्तरदायी बनाउन सुचक सहित अनुगमन र मुल्यांकनलाई प्रभावकारी बनाइने छ ।
- १.४ जेष्ठ नागरिक, एकल महिला, असहाय,अशक्त, अपांगहरूको लागि वितरण गरिने सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणलाई व्यवस्थित गर्न आवश्यक सबै प्रकृया अवलम्बन गरिने छ ।
- १.५ नगर सभाबाट स्वीकृत योजना कार्यान्वयनमा लैजान समयमै योजना संचालन तथा व्यवस्थापनका लागि उपभोक्ता समितिलाई अभिमुखीकरण गरिने छ ।
- १.६ नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारी, विषयगत निकाय, वडा सचिव, उपभोक्ता समिति,कृषक,गैसस,निर्माण व्यवसायी,निजी क्षेत्र र सामाजिक परिचालकलाई कार्यसम्पादनको आधारमा पुरस्कृत तथा दण्डित गर्ने र उत्कृष्ट कार्य सम्पादन गर्नेलाई उचित पुरस्कार प्रदान गरिने छ ।
- १.७ राजश्व परामर्श समितिलाई सक्रिय बनाइ राजश्वको स्रोतहरु फराकिलो बानाउन र अधिकतम उपयोग गर्ने तर्फ पहल गरिने छ ।
- १.८ आन्तरिक श्रोतहरूको संभाव्यता अध्ययन गरि सो को आधारमा राजश्व प्रक्षेपण गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- १.९ सुचना पद्धतिलाई व्यवस्थित गर्न कम्प्यूटराईज पद्धति र इन्टरनेटको प्रयोग गर्ने व्यवस्थालाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- १.१० चालु आ.व.मा आवधिक नगर विकास योजना निर्माण गरि नगरको समग्र विकास गतिविधिलाई संस्थागत, व्यवस्थित र प्रभावकारी रूपमा संचालन गरिने छ ।
- १.११ नगर भित्र सरकारी तथा गैरसरकारी निकायबाट संचालन गरिने विकास योजनाको एकिकृत लगसिट तयार गरि सुचना तथा अभिलेख केन्द्रमा अनिवार्य राख्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- १.१२ सेवा प्रवाहका सन्दर्भमा प्राप्त हुनआएका सुभाब सल्लाह एवं गुनासो र उजुरीको सुनुवाई तत्कालै नै गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाइने छ ।
- १.१३ नगरको सुचना तथा तथ्यांक प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्न नगरको वस्तुगत विवरण तयार गरि प्रकाशन गर्न जोड दिइने छ ।
- १.१४ पहिलो नगरसभाले पारित गरेका र आगामी वर्षमा अवलम्बन गर्न आवश्यक देखिएका नीतिहरूलाई निरन्तरता दिइने छ ।

२. कृषि,उद्योग तथा वाणिज्य, पर्यटन,सहकारी तथा वित्तिय क्षेत्र तर्फ

- २.१ खाद्य सुरक्षामा दीगोरूपमा आत्मनिर्भर बनाउन सहयोग गर्ने कार्यक्रमहरूलाई सघन र एकिकृत रूपमा संचालन गर्न जोड दिइने छ ।
- २.२ नगरको भौगोलिक संभाव्यताको आधारमा बाली, बागवानी, माछापालन, मसलाबाली, तरकारी तथा फलफुललगायतका कार्यक्रम संचालन गर्ने र प्रतियोगिता गराइ उत्कृष्ट कृषकहरूलाई पुरस्कृत गर्ने र

कृषिको आधुनिकीकरण, विविधिकरण, व्यवसायीकरण र विस्तृतीकरण मार्फत कृषिलाई आर्थिक विकासको मेरुदण्डको रूपमा विकास गर्न अभियानात्मक कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

- २.३ माटोको उर्वराशक्ति कायम राख्न एकिकृत खाद्यातत्व व्यवस्थापन र भकारो सुधार, गोठ सुधार तथा गोठेमल/मुत्र व्यवस्थापन गरी प्राङ्गारिक मल उत्पादन तथा उपयोगमा विशेष जोड दिइने छ ।
- २.४ बीउ विजन आत्म निर्भर कार्यक्रम तथा सामुदायिक विजवृद्धि कार्यक्रमलाई प्रथामिकता दिने र प्रमुख खाद्यान्नबालीहरुको बीउ प्रतिस्थापन दर अभिवृद्धि गर्ने, मूल बीउ बाट उत्पादित प्रमाणित तथा उन्नत बीउको प्रयोगमा सहयोग गर्ने खालका कार्यक्रमहरु तर्जुमा गरिने छ ।
- २.५ मध्यपहाडी लोकमार्ग,कर्णाली राजमार्ग,सांगेताडा रागाजुभै सडक तथा अन्य सडक आसपासका क्षेत्रमा व्यवसायिक कृषि पकेटहरुको विकास गराउन स्थानीय स्तरमा सम्भाव्यता अनुरूपका कृषि वस्तुहरुको व्यवसायिक विकास कार्यक्रमलाई प्रथामिकता दिइने छ ।
- २.६ परनिर्भर निर्वाहमुखी खेती प्रणालीलाई प्रतिस्थापन गरि स्वरोजगारमुलक एक गाउँ एक उत्पादन कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यन्वयन मार्फत युवा विदेशिने क्रमलाई न्यूनीकरण गरी गरिवी निवारणलाई विशेष जोड दिइने छ ।
- २.७ सामुदायिक,कबुलियती तथा सरकारी वनक्षेत्रको दीगो उपयोग तथा व्यवस्थापनको लागि उपभोक्ता समुहहरुलाई बढि जिम्मेवार गराउन पहल गरिने छ ।
- २.८ जडिवुटीको व्यवसायिक खेती मार्फत जडिवुटी संरक्षण र दीगो उपयोग गर्नकालागि जडिवुटी संकलन, प्रशोधन तथा बजारीकरण गर्ने क्रिया कलापलाई एकिकृतरूपमा अगाडि बढाइने छ ।
- २.९ उन्नत पशु पक्षि पालन, नश्ल सुधार र पशुआहारको लागि चेतनामुलक कार्यक्रममा जोड दिइने छ ।
- २.१० जलवायु परिवर्तन, प्रकोप नियन्त्रण तथा जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन विशेष किसिमको कार्यक्रम संचालन गर्न सम्बन्धि निकायलाई अनुरोध गरिने छ ।
- २.११ पूर्ण सरसफाइ युक्त नगर घोषणा गर्न शौचालयको निर्माण तथा प्रयोग,सुधारिएको चुलो जडान, चाडको प्रयोग लाई प्रोत्साहान गर्न आवश्यक क्रिया कलाप संचालन गरिने छ ।

३ सामाजिक विकास तर्फ

- ३.१ शिक्षाको गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न समयमै पाठ्यपुस्तक उपलब्ध गराउने र प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षालाई प्रोत्साहान गरिनेछ ।
- ३.२ विद्यालयमा सवैको पहुँच सुनिश्चत गर्न आवश्यक पहल गरिने छ ।
- ३.३ यस नगर भित्रका स्वास्थ्य संस्थाहरुमा आवश्यक जनशसक्त तथा उपकरणको व्यवस्था गरि जनताको उपचार सेवा प्राप्त गर्ने अधिकारलाई सुनिश्चत गरि नेपाल सरकारको नीति अनुरूप निशुल्क र सहज सेवा प्रवाह गरिने छ ।
- ३.४ सामाजिक परिचानलाई एकद्वार प्रणाली मार्फत नगरपालिका भित्र समन्वय र नेतृत्वदायी भूमिकामा एकिकृतरूपमा अधि बढाइने नीति लिइने छ ।
- ३.५ नगरमा कार्यरत विभिन्न विषयगत निकाय तथा विकास साँभेदारहरुलाई नगरपालिकाको संयोजनमा गरिने योजना तर्जुमा प्रकृत्यामा अर्थपूर्ण सहभागिताका आधारमा नगर विकास योजना निर्माण गर्ने नीतिलाई अवलम्बन गरिने छ ।
- ३.६ छाउपडी प्रथा,महिला हिंसा,जातीय विभेद, छुवाछुत जस्ता कुरित र कुसंस्कारको अन्त्य महिलाहरुको आँड खस्ने HIV/AIDS जस्ता रोगहरुको न्यूनीकरणमा कार्यलाई अभियानकोरूपमा अगाडि बढाइने छ ।
- ३.७ स्थानीय स्तरको निर्णय प्रकृत्यामा महिला,दलित,जनजाती,आदिवासी,द्वान्द्र पिडित, एकलमहिला तथा विपन्न पिछडिएका क्षेत्रको सहभागिता वृद्धिगर्दाई विकासलाई समावेशी तथा सहभागितात्मकरूपमा अगाडि बढाउने नीतिलाई प्रभावकारी बनाइने छ ।

३.८ लैंगिक समता मुखी र समावेशशी विकासको अवधारणा अवलम्बन गर्दै लक्षित वर्ग,क्षेत्र र समुदायको आर्थिक, सामाजिक एवं सांस्कृतिक विकास तथा सामाजिक सुरक्षामा न्ययोचित पहुँच सुनिश्चित गरिने छ ।

३.९ सहस्राब्दी विकास लक्ष पुरा गर्न वालमृत्युदर र मातृमृत्युदर कम गर्न आवश्यक कार्यक्रम अवलम्बन गरिने छ ।

३.१० सबै जातजातिको साहित्य,कला,भाषा,ईतिहास र संस्कृतिको सम्बर्द्धन तथा संरक्षण गर्ने नीति लिइने छ ।

३.११ खेलकुद क्षेत्रको विकासका लागि पूर्वाधार निर्माण गर्ने र सरोकारवाला निकायहरुको सहयोग जुटाइ यूवा र वाल लक्षित प्रतियोगितात्मक खेलकुद कार्यक्रम संचालन गरि खेलकुद र पर्यटनकोरुपमा विकास गर्ने नीति लिइने छ ।

४. भूमि,जलश्रोत तथा उर्जाविकास

४.१ विद्युत सेवाबाट वन्चित विकट क्षेत्रका जनतालाई विद्युत सेवा पुर्याउन सामुदायिक विद्युतीकरण तथा वैकल्पिकउर्जा मार्फत विद्युत सेवा उपब्ध गरउन पहल गरिने छ ।

४.२ उर्जा विकास योजना तयार गरि लघु जलविद्युत,सुधारिएको चुल्हो, सोलार उर्जा, सुधारिएको घट्ट,तथा गोवरग्याँस कार्यक्रमलाई उच्च प्राथमिकताकासाथ कार्यान्वयन गरि जिविको पार्जनका लागि कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

४.३ जलश्रोत ऐन २०४९ र जलश्रोत नियमावली २०५०,स्थानीय स्वयत्त शासन ऐन २०५५ र स्थानीय स्वयत्त शासन नियमावली २०५६,वातावरण संरक्षण ऐन १९९७ र वातावरण संरक्षण नियमावली १९९८ राष्ट्रिय नियमाली २०५६, राष्ट्रिय सरसफाइ गुरुयोजना २०६८ अनुसार प्रथमिकताको आधारमा क्रमशः खानेपानी र घरेलु उपयोग,सिंचाइ , पशुपालन तथा मत्स्यपालन जस्ता कृषि जन्य उपयोग र जलउर्जाको विकास गर्ने नीतिलाई अवलम्बन गरिनेछ । बहुउपयोगी योजनालाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

४.४ जलाधार क्षेत्रको संरक्षण र प्रबर्द्धन गर्नको लागि आवश्यक पहल गरिने छ ।

४.५ यस नगरपालिकाको जलउपयोग गुरुयोजना तयार गर्न आवश्यक पहल गरिने छ ।

५. पूर्वाधार र संरचना विकास तर्फ

५.१ नगरपालिका भित्र निर्माण गरिएका स्थानीय सडकहरु मापदण्ड विपरित भएकोले त्यस्ता सडकहरुको स्तरोन्नति गर्दा सडक मापदण्ड बमोजिम गरिने छ ।

५.२ ग्रामिण सडकहरुलाई व्यवस्थित रुपमा मर्मत सम्भार गर्न नगर सडक गुरुयोजना तयार गरिने छ ।

५.३ भवन निर्माण गर्दा गुणस्तरीय र समयमा सम्पन्न गर्ने गरि सुरक्षित एवं भुकम्प प्रतिरोधात्मक बनाउन राष्ट्रिय भवन निर्माण संहिताको पालना गरिने छ ।

५.४ भौतिक पूर्वाधार निर्माणका योजनाहरुको सर्वेक्षणको समयमा नै वातावरणीय पक्ष जस्तै Bio Engineering भलपानी व्यवस्थापन, पानीधारा,कुवा,कुलो पुननिर्माण समेतलाई सम्बन्धित योजनाको लागत ईस्टिमेटमा नै संलग्न गरी अनिवार्यरुपमा योजनाको ईस्टिमेट गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।

५.५ ग्रामिण सडक मापदण्ड २०५५ को प्रथम संशोधन २०६९ अनुसार सडक को मध्य रेखाबाट दायाँ बायाँ १० मिटर गरी जम्मा २० मी. सडक क्षेत्र कायम गरिएकोले सो क्षेत्रभित्र कुनै पनि किसिमका स्थायी संरचनाहरु जस्तै घर टहरा, गोठ बनाउन निषेध गरिनेछ साथै बनाइएका संरचनाहरुलाई हटाइनेछ ।

५.६ खानेपानी,सिंचाइ, नदी नियन्त्रण, सडक, भूक्षय,नियन्त्रणका सम्बन्धमा हाल सम्मको वस्तुगत स्थिति अध्यावधिक गरि निर्दिष्ट विषयगत मापदण्ड बमोजिम योजना कार्यान्वयन गरिने छ ।

५.७ “हरियाली नगर, समृद्ध नगर ”भन्ने नाराका साथ सडकका दायाँ बायाँ आयमुलक वृक्षारोपण कार्यक्रम लागु गरिनेछ । जसले गर्दा जनताको आयमा वृद्धि भई राजस्वमा समेत योगदान पुग्ने छ ।

६ राजस्व सम्बन्धी नीतिहरु

६.१ “न्यून दर नगरबासिको कर ” भन्ने राजस्व सम्बन्धी नारा लिईएको छ ।

६.२ राजस्व परिचालनलाई नगरपालिकाको अक्सिजनको रुपमा लैजाने नीति लिईएको छ ।

- ६.३ राजस्वको फराकिलो दायरा र न्यून करको नीति अबलम्बन गरिनेछ ।
- ६.४ स्थानिय उद्योगलाई प्रोत्साहन गर्नको लागि निश्चित प्रतिशत कर छुटको व्यवस्था गरिएको छ ।
- ६.५ नगरपालीकाको राजस्व प्रशासन लाई चुस्त,पारदर्शी र करदाता मैत्री बनाईने छ ।
- ६.६ आन्तरिक राजश्वको स्रोत लाई नगरको गौरवको रूपमा लिइने छ ।
- ६.७ गैर कर राजस्वको योगदानलाई समेत राजस्व संकलनको रूपमा लिइएको छ ।
- ६.८ नगरलाई व्यावस्थितरूपमा विकास गर्न नगरको वृहत योजना सम्बन्धि **Road Map** तयार गरिने छ ।
- ६.९ नगरलाई संवृद्ध बनाउनको लागि आगामी पाँच वर्षे आवधिक र जल उपयोग गुरु योजना तयार गरिने छ ।
- ६.१० कर योगदानमा महत्वपूर्ण भुमिका गर्ने नगर क्षेत्रभित्रका कुनै ३ (तीन) जना करदातालाई नगरपालिकाबाट सम्मान गरिने नीति लिइएको छ ।